

Любі друзі! Багато народів захоплюються героїзмом і мужністю українського народу. Тож, ми вже зараз повинні працювати для відбудови, щоб і надалі прославляти нашу неймовірну Батьківщину.

Знання - це наша сила!

Коли лунає сирена-направляйтесь в укриття! Бережіть себе!

Шановні учні! Нагадую, що на виконанні вами завдання чекає моя електронна пошта:

kvasha.n.v@gmail.com або Вайбер чи Телеграм за номером: 093-74-98-200, але не пізніше 20:00

Урок № 19

Дата: 14.03.2023

Тема: Теорія пізнання. Учення про істину та її критерії

Мета: охарактеризувати теорію пізнання та учення про істину, її критерії; розвивати аналітичне мислення, професійні навички, пам'ять, мислення; виховувати інтерес до спеціальності.

Хід уроку:

Кінцевою метою пізнання є досягнення істини. У першому наближенні істину можна визначити як підтвержене практикою правильне відображення суб'єктом об'єктивної дійсності. Точніше визначення залежить від різних аспектів розуміння істини, в тому числі логічних: по-перше, вона є процесом пізнання від явища до дедалі глибшої сутності; по-друге, істинність суджень визначається наявністю їхнього зв'язку зі всією системою знань, чуттєвими даними і практикою; по-третє, істинність — є властивістю системи суджень відображати реальні об'єкти; по-четверте, істинність — це властивість ідеального об'єкта, точним описом якого є теорія, бути адекватною моделлю реального об'єкта; по-п'яте, поняття як термін судження не може бути ані істинним, ані хибним; по-шосте визначається лише істинність поняття як ідеального об'єкта.

Протилежним до істини поняттям є хибна думка. Вона є змістом свідомості, який не відповідає реальності, але сприймається за істинне, і його часом треба спростовувати.

Основна проблема теорії істини — як можна встановити відповідність одержаних знань реальним об'єктам, які постійно розвиваються? Для розв'язання цієї проблеми необхідно розглянути основні характеристики істини: об'єктивність, абсолютність, відносність, конкретність і перевірка практикою. Кожна істина, оскільки вона досягається суб'єктом, є суб'єктивною за формою і об'єктивною за своїм змістом. Абсолютизація моменту суб'єктивного в наших знаннях веде до суб'єктивізму, агностицизму. На противагу цим хибним поглядам наукова філософія виробила поняття об'єктивної істини.

Об'єктивна істина — це такий зміст знань, який не залежить ні від окремої людини, ні від людства в цілому. Об'єктивність істини ніяк не означає її незалежності від інтересів і потреб людини. Навпаки, істина завжди була і залишиться однією з найважливіших гуманістичних цінностей людини.

Урок № 20

Дата: 14.03.2023

Тема: Теорія пізнання. Учення про істину та її критерії

Мета: охарактеризувати теорію пізнання та учення про істину, її критерії; розвивати аналітичне мислення, професійні навички, пам'ять, мислення; виховувати інтерес до спеціальності.

Хід уроку:

Визнання об'єктивної істини з необхідністю обумовлює визнання в тій чи іншій формі абсолютної істини. Абсолютна істина означає повне, вичерпне знання про щось. Можна погодитися, що таке знання можливе. Але оскільки розвивається не тільки пізнання, а і його об'єкт — навколишній світ, то людство може лише наближатися до нього. До абсолютних істин можна зарахувати вірогідно встановлені факти, дати подій, народження й смерті тощо, але такі істини не становлять пізнавальної цінності, їх просто називають вічними істинами.

Суб'єктивність істини. Неможливо відділити об'єктивний зміст знання від неминуче суб'єктивного способу його існування. Будь-яке знання є завжди антропоморфним: тобто за формою отримання і фіксації воно ґрунтується на «людино-подібних» уявленнях, формах мислення, методах і засобах пізнання. Крім того, на результати пізнання мають вплив той чи інший емоційний стан суб'єкта пізнання, індивідуальні особливості його екстерорецепторів, моральні установки. Ступінь антропоморфності знання у різні періоди розвитку науки був різним, але завжди замовником того чи іншого знання і виконавцем цього замовлення була і буде людина. Тому позбутися суб'єктивної характеристики знання, поки існує його замовник і виконавець, неможливо.

Абсолютна істина — в широкому розумінні — це всеосяжна істина про реальність у цілому або реальність окремих її фрагментів. Важливо визнати, що абсолютна істина існує і що вона принципово пізнавана. Абсолютна істина складається із суми відносних істин. Відносна істина — це обмежено правильне знання про щось. Наприклад, тіла складаються з атомів, вода кипить при температурі 100° тощо. У кожній відносній істині є зерно, елемент абсолютної. Абсолютизація моменту абсолютного в наших знаннях веде до догматизму, омертвіння знань, а абсолютизація відносного — до релятивізму (лат. *relativus*— відносний), тобто до агностицизму, фактичної відмови від пізнання.

Конкретність істини — це така її ознака, коли істинність того чи іншого твердження залежить від умов, місця та часу, а також тільки у визначеній теоретичній системі, системі відліку тощо. Абстрактна постановка питання про істинність того чи іншого твердження призводить до невизначеного рішення. Так, на запитання взагалі: «Корисний чи шкідливий дощ? — отримаємо відповідь: «І корисний, і шкідливий». Отже, абстрактної істини немає, істина завжди конкретна.

Яким же чином ми можемо переконатися, правильні наші знання чи помилкові? В кінцевому підсумку це досягається за допомогою практики. Практика різноманітна — від повсякденного життєвого досвіду до складних наукових експериментів. Вона є джерелом та основою пізнання, його рушійною силою, найважливішим об'єктивним критерієм істини. Якщо предмет під час його використання виявляє себе так, як передбачалося, то це означає, що наші уявлення про нього правильні. Практика історично розвивається. Тому практика виступає і як абсолютний, і як відносний критерій істини. Істина завжди була й залишається однією з найвищих гуманістичних цінностей людини. Будь-яка спроба відділити істину від суб'єктивного, гуманістичного контексту неминуче обертається трагедіями, катастрофами, знищенням самої істини. Саме тому, крім вказаного критерію практики, є багато інших критеріїв істини: логічний, прагматичний, естетичний, утилітарний, інтуїтивний тощо.

Дуже специфічно вирішується питання про істинність прогнозів. Існує, сформульований О. М. Гендіним «ефект Едіпа» (саморуйнування і самореалізації прогнозів). Сутність цього ефекту в соціальній детермінації істинності прогнозу, тобто певна корекція терміну його

реалізації або повного його анулювання залежить від негативної або позитивної реакції людини (суспільства) на можливі соціальні, економічні, екологічні, політичні, моральні та інші наслідки події, що прогнозується.

Питання для самоперевірки:

1. Як ви розумієте філософську категорію «істина»?
2. Як ви розумієте філософську категорію «суб'єктивність істини»?

Домашнє завдання: законспектувати матеріал з теми та дати відповідь на питання для самоперевірки

Рекомендована література: Волович В. І. Соціологія : підручник. - К: ЦУЛ, 2019; Юрій М. Ф. Соціологія : підручник / М. Ф. Юрій. – Київ: Кондор, 2019

Шановні учні! Нагадую, що на виконанні вами завдання чекає моя електронна пошта: kvasha.n.v@gmail.com або Вайбер чи Телеграм за номером: 093-74-98-200, але не пізніше 20:00